

ILYÉS GÁBOR

Fejezetek a Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola dísztermének történetéből

„Ha a kulturélet dús tenyészet, úgy az iskolák ennek termő talaja,
a melyből szál és törzs és lomb és virág felnőnek”.¹
(Geduly Henrik)

„A múlt [XIX.] század 80-as éveiben ébredezett Nyíregyháza súlyos álmából. Szemeit felnyitotta s mikor már az álomköd szertefoszlott szemei elől, riadtan látta, hogy álmodása hosszú és káros volt. Gyorsan felismerte a helyzetet és hosszú lépésekkel indult a fejlődés útján”.² E fejlődés fontos mérföldkövei voltak az ekkoriban emelt épületek. 140 évvel ezelőtt, 1883-ban szentelték fel a Kálvin téri református templomot, az Evangélikus Főgimnázium tanárai és tanulói 1887-ben birtokba vették a ma is használt épületük észak-nyugati részét és Gimnázium közti szárnyát. 1891-ben három jelentős épületet is átadtak: a mai Bocskai utca elején a törvényszéket, ennek közelében a fogházat, valamint a huszárlaktanyába is bevonultak a császári és királyi 14. huszárezred katonái. 1892 és 1895 között pedig felépültek Alpár Ignác neves fővárosi műépítész nyíregyházi épületei: 1891-től egymással párhuzamosan magasodtak a vármegyeháza és az evangélikus elemi iskola épületei, amelyeket 1892-ben vettek használatba, 1894-ben nyílt meg a színház, míg 1895-ben a Korona szálló tárta ki ajtaját vendégei előtt. Alpár mindegyik épületénél Barzó Mihály, a város legismertebb építőmestere és vállalkozótársa, Vojtovits Bertalan voltak a kivitelezők. E városképet napjainkban is meghatározó épületek közül most összpontosítsuk figyelmünket az immár 131 éve az oktatás szolgálatában álló evangélikus elemi iskola kívül-belül megújult épületére, különös tekintettel annak dísztermére.

¹ GEDULY HENRIK: Nyíregyháza az ezredik évben. Nyíregyháza, 1896. 165.

² Szabolcsvármegye fejlődése és kortörténete. Szerk. Háger László. H. n. 1929. 204.

Barzó Mihály

 Sirpa Ihanus: *Alpár Ignác*
 (2005, Vármegyháza, fotó: Ilyés Gábor)

Gróf Károlyi Ferenc 270 évvel ezelőtt, 1753. május 16-án kelt pátenslevelének betelepülésre bízató sorainak, és az azt népszerűsítő Petrikovits János szarvasi csizmadiamesternek köszönhetőn Nyíregyháza újra benépesült. Az evangélikus hitet valló egyszerű emberek már a kezdetektől szívükön viselték az oktatás ügyét, hiszen Vandlik Márton lelkész mellett magukkal hozták Johanidesz Márton tanítót is. Azonban hiába volt a katolikus Károlyi gróf jóakarattal a vallásuk szabad gyakorlása iránt, azt minden fórumon igyekeztek megakadályozni. Hosszú küzdelmüknek, ami az elvándorlás veszélyével is fenyegetett, II. József 1781-ben kiadott türelmi rendelete vetett véget. Két és fél év alatt templomot építettek, s ahogy gyarapodott a népességük, úgy nyitották meg sorra iskoláikat a város belterületén, majd 1864-től már a tanyákon is.

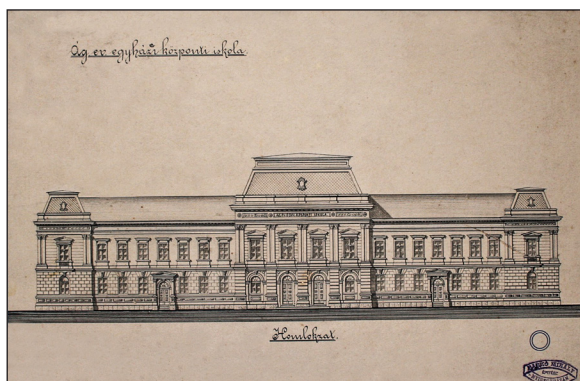
Ma is iránymutatóul kellene szolgálnia Pazár István tanító 1880-ban papírra vetett gondolatának: „Azon tényezők között, melyek hazánkat egykoron nagygyá, szabaddá és boldoggá fogják tenni, legelsőik közé sorozhatjuk a közoktatásügyet.”³ Ha valahol iskolaépítés mellett döntenek, akkor ott van igény a színvonalas oktatásra, hiszen annak feltétele az e célt szolgáló iskolaépület. Városunk evangélikus egyházának vezetőiben és a tanügyért felelős személyeiben már 1835-ben felmerült egy központi iskola építésének gondolata, azonban ez a terv akkor pénzühiány miatt nem valósult meg.

Az inspektor által is említett templom körüli iskolákra 1865-től használják a központi jelzőt. Kb. ettől az évtől kezdték feltölteni alapítványok, adományok és hagyaté-

³ A népnevelés hanyatlása. Nyírvidék, 1880. december 23. 2.

kok által az új iskola építésére szánt pénzalapot. Ki kell emelni Reguly Sámuel nevét, aki 1845-ben írt végrendeletében erre a célra tekintélyes összeget hagyományozott. Mindezek tudatában az egyháztanács az 1888. szeptember 30-i gyűlésén így határozott: „Az egyháztanács a központi elemi osztályok befogadására alkalmas emeletes iskola épület felépítését a takarékoság és csín szem előtt tartása mellett szükségesnek mondja ki”.⁴ Határoztak további pénzforrási lehetőségekről, valamint egy hosszabb törlesztésű kölcsön felvételéről is, majd mindezek megvalósítására megkezdődött a háttérmunka.

Az egyház kebelében alakult bizottság 1891 márciusában döntött az iskolaépületre kiírt pályázat 28 tervéről. A győztes Alpár Ignác „Opus 2” jeliségű munkája lett. Mindössze egy szavazattal maradt el Barzó Mihály és Vojtovits Bertalan pályaterve, amelyről – ismerve későbbi munkásságukat – egyértelműen kijelenthető, hogy ez lett volna Barzóék legmonumentálisabb helyi épülete. Megkapták azonban

Barzó Mihály terve. Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Levéltára, Központi Iskola számmal ellátott rajzai 17-23.

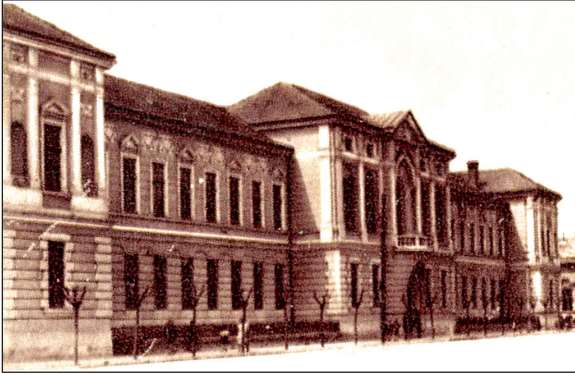
a kivitelezés nemes feladatát, s mivel a fővárosi építész elnyerte a vármegye székházára kiírt pályázatot is, így egyszerre két épületének a felépítésén fáradoztak.

A munkálatok az építkezési területen álló paplak, valamint a Szénfy, Mráz és Stoffan-féle iskolák rozoga épületeinek elbontásával kezdődtek, majd 1891. július 8-án, Farbaky József főesperes, Májerszky Béla egyházfelügyelő, Bogár Lajos iskolaszéki elnök, a tanítók, az építők és a tervező jelenlétében letették az új épület alapkövét. Az iskola felépítésével felszabadultak a Habzsuda- és Pazár-féle iskolaépületek, amelyeket az egyház 2–2 tanító számára lakásokká alakíttatott át.

Az év őszére már tető alá hozták az épületet, amelyben tíz tantermet, egy tornatermet, egy tanácstermet a tanítóknak, egy igazgatósági és egy gondnoki szobát, könyvtárat, szertárhelyiséget és szolgálakást alakítottak ki. Az épület jobb szárnyán helyezték el az elkülönített hét szobából álló lelkész-főesperes lakosztályt. Az emeletre márványlépcső vezet a díszteremhez. Bizonyára nagy örömmel vették birtokba 1892 őszén Pazár István, Kubacska István, Ruzsa Endre, Stoffan Lajos, Szénfy Gyula, Mácsánszky Lajos, Mráz Károly, Werner Gyula tanítók és tanítványaik.

A jól sikerült épületet, és berendezését egy oktatásügyért aggódó – az elemi iskolákról írt elmélkedésében – követendő példának állította: „Nyíregyházán ezen új központi iskola minden szónál ékebben hirdeti, hogy a nevelésügy a polgárság szívén

⁴ Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Levéltára E/6 Eredeti jegyzőkönyvek 1883–1888. Az egyháztanács 1883. szeptember 30-án tartott üléséről felvett jegyzőkönyv.

Evangelikus elemi iskola (archív képeslaprészlet)

nék ezen központi iskola tantermeinek alakját, berendezését s mintegy irányadóul szolgálna az iskola építésénél vagy berendezésénél”.⁵ Még 1922-ben is úgy nyilatkoztak az épületről, hogy az „bármely városnak méltán díszére válnék”.⁶

Idővel az épületben lévő szobák funkciói változtak. Például az iskolaszolgai lakást előbb két tanteremmé alakították át az evangélikus leánygimnázium tanulói számára, majd 1926-ban ugyanitt rendezték be a püspöki másodlelkész és az egyházközségi pénztár irodáit. Szintén 1926-ban Z. Szalay Pál freskókkal ékesítette a lépcsőház emeleti csarnokának mennyezetét és oldalfalait. Ezt követően a diákok az egyik képen megszemlélhették, amint 1517. október 31-én Luther Márton kiszögezte 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára, a másikon pedig a wormszi birodalmi gyűlés egyik jelenetét láthatták.

A város díszes középülettel, az evangélikus egyház pedig modern iskolával gazdagodott. Joggal állapították meg, hogy a palotaszerű épület „díszes és célszerűen besztott tantermeivel hirdeti és dicsőíti az ág. hitv. ev. nemes egyház hitbuzgóságát és áldozatkészségét”.⁷ Geduly Henrik is elismerő szavakkal mutatta be várostörténeti monográfiájában: „A központi népiskola palotaszerű arányokban készült épülete pedig bármely boulevard díszét emelné s nemcsak mint városunk egyik legszebb, legmonumentálisabb épülete érdemel különös említést, nemcsak berendezésének szakszerű voltánál és kényelménél fogva ritkítja párját, de mint elemi iskolai épület kivitelénél fogva bátran mondható párját ritkító, díszes iskolának”.⁸ Különösen figyelemre méltó díszterme, amely „elemi iskoláknál szokatlan díszítettségű”.⁹

A díszterem 1892. szeptember 17-én telt meg először vendégekkel és élt át ünnepi pillanatokat. Az avatási ünnepségét Zelenka Pál és Baltik Frigyes evangélikus püspökök, valamint a társadalmi előkelőségek sora is megtisztelte. Az ünnepélyt a dalárda éneke nyitotta meg, majd Farbak József főesperes mondott imát. Őt Májerszky Béla egyházi

⁵ Elemi iskoláinkról. Nyírvidek, 1892. október 16. 6.

⁶ Nyírvidek, 1922. szeptember 26. 2.

⁷ Nyírvidek, 1892. június 26. 5.

⁸ GEDULY HENRIK: Nyíregyháza az ezredik évben. Nyíregyháza, 1896. 165–166.

⁹ ROSCH GÁBOR: Alpár Ignác építészete. Enciklopédia Kiadó, 2005. 111.

felügyelő követte, aki hosszabb beszéd kíséretében átadta az épületet az iskolaszéknek, melynek nevében Bartholomaeidesz János esperes vett át. Beszédében kiemelte Májerszky Bélának az iskolaépület létrehozásában szerzett érdemeit, valamint buzdító szavakat intézett a tanítók vezetőjéhez, Pazár István igazgatóhoz. Az ünnepség hangversennyel folytatódott, majd a tornateremben dúsan terített asztalok fogadták a vendégsereget, akik újra a díszteremben Benczi Gyula és zenekara muzsikájában gyönyörködtek. A napot táncmulatsággal zárták.¹⁰

A város társadalma együtt örvendezett az egyházzal az új iskolának, amely akkoriban méreténél fogva is kiemelkedett a többi épület közül. A kiváló díszítettségű nagytermét így nemcsak a tanulóifjúság, hanem a város is igénybe vette; az hamarosan farsangi és egyéb alkalmi bálók színhelyéül szolgált. Az egyház vezetőinek nagy megkönnyebbülésére ezek a zajos mulatságok a Korona Szálló megépülte után (1895) már nagyrészt elkerültek dísztermüket, de azért nem zárkoztak el teljesen a világi dolgoktól: pl. 1893-ban itt nyitotta meg tánciskoláját Alföldy Károly táncitanító, igaz, e célra a tornateremben biztosítottak helyet.¹¹

A díszterem elsősorban a saját tanulóifjúság, vagyis a központi elemi iskola tanulóinak igényeit szolgálta. Itt voltak számukra az évvégi vizsgák, előadások, valamint megemlékezések a hazafias és az egyházi ünnepekről. Az 1848-as forradalomra való emlékezést mindig a napján, március 15-én tartották. Az ünnepség templomi istentisztelettel kezdődött, majd a díszteremben műsorral folytatódott. A két világháború között a műsorokat a *Himnusz* és a *Magyar Hírszekegy* fogta keretbe. Volt ima, elhangzottak szavaltatok, a gyermek énekkar előadásában énekek, olykor pedig színdarabokat is előadtak. A megemlékezésekre tisztelettel hívták, várták a szülőket és az érdeklődőket.

Kiemelt ünnepnek számított október 31., a reformáció emléknapja, amelyet általában az egyházközösség iskoláinak, intézményeinek és egyesületeinek bevonásával ünnepeltek meg. A díszteremben tartottak előadásokat, gyermek-istentiszteleteket, vallásos esteket.

A helyi tanulóifjúság tagjaiból szerveződött a Vöröskereszt Egylet, amely 1932-ben színelőadást, 1937-ben a szegények felruházására színdarabban egybekötött mesedélután, 1941-ben pedig műsoros délutánt rendezett.

Szintén helyi tanulókból verbuválódott a cserkészapródok csapatata 1930-ban. Az Országos Szövetségtől 981-es sorszámmal kapó csapat parancsnoka vitéz Tass Gyula tanító volt, míg a névadója az 1919. április 22-én mártírhalt Kovács István nemzetőr főhadnagy, akinek szülőháza az iskola közelében állt. A csapat tagjai 1933 decemberében a díszteremben tartották táborzáró ünnepségüket, majd 1934 áprilisá-

Az evangélikus elemi iskola díszterme (archív felvétel az iskola tulajdonában)

¹⁰ Az iskola felavatásáról részletesen tudósított a helyi lap: Nyírvidék, 1892. szeptember 18. 3–4. és 1892. szeptember 25. 5.

¹¹ Nyírvidék, 1893. március 5. 6.

ban itt tettek fogadalmat újoncaik. Már e csapat előtt is jártak cserkészek a teremben, amikor 1925. március 15-én az Erzsébet hadiárvház Erzsébet királynéről elnevezett leánycserkészei műsoros délutánnal emlékeztek a nemzeti ünnepre. Ezen az alkalmon a zenét Mantu Aladár cigányprímás zenekara szolgáltatta.¹²

Egy időben oktatási célokra az iskola tantermeit a Polgári Leányiskola, a kereskedő tanonciskola és az Evangélikus Leánygimnázium tanárai és tanulói is igénybe vették. A „felső leány-népiskola” 1880 októberében kezdte meg működését; 1894-ben alakították polgári iskolává. Ekkor határozták el új iskolaépületük építését, amely 1896-ra lett készen. Ez idő alatt az Evangélikus Elemi Iskola épületében tanultak a lányok, így nem véletlen, hogy a díszteremben tartották megemlékezéseiket, évzáró ünnepségeiket. Még 1921-ben is ide tértek vissza, hogy iskolai önképzőkörük alapításának 25. évfordulóját méltóképpen megünnepeljék.¹³

A kereskedő tanonciskolát a helyi Kereskedők és Gazdák Köre alapította a város támogatásával 1889-ben. Megszervezése Ruhmann Andor evangélikus elemi iskolai igazgató nevéhez fűződik. Ez az iskola története során mindvégig az evangélikus egyház központi elemi iskolájához kötődött, hiszen annak három tantermében délután folyt az oktatás, tanáraiknak egy része evangélikus tanító volt. Így az iskola díszterme az ő rendelkezésükre is állt vizsgáikhoz, ünnepségeikhez, évzáróikhoz.

Nevezetes hely volt e nagyterem az Evangélikus Leánygimnázium életében is, hiszen itt vette kezdetét története az 1917. szeptember 10-i tanévnyitó ünnepséggel. Az iskola alapításával Geduly Henrik emlékezetessé tette a reformáció 400. évfordulóját. A tanítás az elemi tantermeiben folyt délelőtti és délutáni bontással, egészen 1926-ig, amikor egy Széchenyi utcai épületbe költöztek. Addig a gimnazista lányok gyakran feltűntek a díszteremben. Itt búcsúztatták szeretett igazgatójukat, Adorján Ferencet nyugalomba vonulása alkalmából 1933 júniusában.¹⁴

Meg kell még említeni az 1918-ban alapított Városi Felső Kereskedelmi Iskolát is, amely díszterem hiányában mindig *albérletre* kényszerült ünnepségei méltó lebonyolításához, így 1934 márciusában az evangélikus elemi dísztermét választották.

Természetes, hogy az iskolát fenntartó evangélikus egyházközség rendszeresen igénybe vette a Főgimnázium nagyterme mellett az elemi iskola dísztermét. A teljesség igénye nélkül: tartottak itt előadásokat, evangelizációkat, istentiszteleteket, finn ünnepséget és megemlékezést Károli Gáspár bibliafordításának 350. évfordulója alkalmából.

A Tiszavidéki Evangélikus Egyházmegye tanítóegyesülete használta a dísztermet. A templomépítő ősök emlékét is idézték az 1936. október 26-án tartott díszközgyűlésükön, amelynek keretében leleplezték Pazár István, Székfy Gyula, Ruhmann Andor, Kézdi István és Fazekas János tanítók arcképeit.¹⁵ 1939-ben konferenciát rendeztek, amelynek központi gondolata az egyházi iskola evangélikus jellegének kérdése volt.¹⁶

¹² Nyírvidek, 1925. március 15. 4.

¹³ Nyírvidek, 1921. március 11. 1–2.

¹⁴ Szabolcsi Hírlap, 1933. július 1. 4.

¹⁵ Nyírvidek Szabolcsi Hírlap, 1936. október 29. 2.

¹⁶ Nyírvidek Szabolcs Hírlap, 1939. december 9. 5.

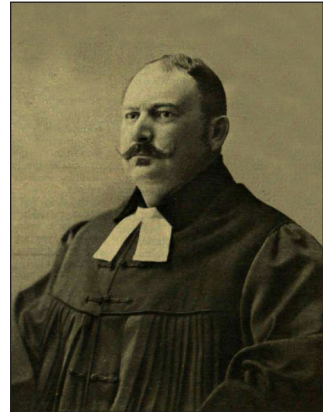
1940-ben az egyházmegye presbitereinek szerveztek konferenciát „a hitvalló egyház” témájának bemutatásával. 1941-ben az évi rendes közgyűlésüknek adott helyet.

A Tiszai Evangélikus Egyházkerület – a nyíregyházi evangélikus gyülekezet négy lelkésze is betöltötte a püspöki hivatalát – szintén élt a központi elemi iskola dísztermének használatával. 1923-ban az egyházkerület újonnan megválasztott felügyelőjének, dr. Zelenka Lajos kúriai bíró, törvényszéki elnök templomi beiktatását követően itt köszöntötte őt az ünneplő közönség nevében Geduly Henrik püspök.¹⁷

Szintén az Egyházkerület 1928-ban a templomban tartott közgyűlésen köszöntötte Geduly Henriket 40 éves lelkési szolgálata alkalmából, aki ekkor a legfelsőbb kormányzói elismerést jelképező koronás aranyérmét is átvette. Ezt követően a püspök az elemi iskola dísztermében fogadta a nyíregyházi egyházak, hatóságok, iskolák és egyesületek tisztelgő üdvözlését. Szintén az ő köszöntésére gyűltek össze az hívek 1936. május 15-én: Geduly ekkor ülte 25 éves püspöki jubileumát.¹⁸ A fátyolás szerenádöt követően a díszteremben az Evangélikus Nőegylet jóvoltából a vendégeket terített asztalok fogadták. „Fent a központi elemi iskola díszterméből fényt záporoztak a csillárok, mikor felvonult az ünnepre sereglett kitűnőségek sokasága a nőegylet megterített asztalaihoz. Amit a szív adni tud, amit a lelkesedés, a vendéglátó magyar evangélikus asszony kedvessége és ízlése teremthet, ott ragyogott, ott kínálta magát a 400 terítéses asztalsoron. A hús estében jólesett a meleg testi is a lelki is”.¹⁹ Pár hónappal később ugyanerre a teremre már komor gyász borult, ugyanis itt ravatalozták fel az 1937. február 18-án elhunyt Geduly Henriket. Az elhunyt koporsója mellett az egyház presbitériumának legfihatalabb tagjai, a tanárok, tanítók és cserkészek álltak őrséget. Innen kísérték át a templomba, majd onnan végső nyughelyére, az Északi temetőbe.

A Nőegylet és a Leányegylet gyakran szervezte programjait az elemi iskola dísztermébe. Az 1928-ban alapított Evangélikus Nőegylet nemcsak a vendégfogadásban jeleskedett, hanem a jótékonykodásban is élen járt. Rendszeresek voltak karácsonyfa-ünnepélyeik, amikor a szegényeket istápolták. Vásárokat szerveztek, amelyeknek bevételét szintén jótékony célra fordították. Vallásos estéket, bibliaórákat is rendeztek. 1934. november 15-én egy ilyen estnek volt a vendége Túróczy Zoltán, akkor még győri lelkészként. Az 1943-ban tartott irodalmi estjükön pedig dr. Hankiss János egyetemi tanár, irodalomtörténész, közoktatásügyi államtitkár tartott előadást.

Az Evangélikus Leányegylet 1917-ben jött létre azzal a céllal, hogy „vallásos alapon

Alpar Ignác (Vasárnapi Ujság, 1911. 27. sz. 533.)

¹⁷ Egyetértés, 1923. január 31. 2.

¹⁸ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1936. május 17. 2–4.

¹⁹ A Tiszai Ág. Hitv. Evangélikus Egyházkerület 1936. évi május 16-án Nyíregyházán D. Geduly Henrik püspök 25 éves püspöki jubileuma alkalmából tartott rendkívüli díszközgyűlésének jegyzőkönyve.

önművelődnének a tagjai, előadások, felolvasások tartásával fejlesztődnek a tanulási, önművelési hajlandóság, továbbá fölkarolná a leányegylet az egyház szegényeinek ügyét és támogatná az egyház valamennyi szeretet-intézményét erkölcsileg is, anyagiilag is”.²⁰ 1926-ban műsoros táncestélyt rendeztek a szegény iskolás gyermekek és az elaggottak segélyezésére. Karácsonyfa-ünnepélyeiken, amelyeket gyakran a Nőegylettel együtt rendeztek, szintén a szegény iskolásokra gondoltak.

Nagyon aktív tevékenységet végzett az 1930-as években és az 1940-es évek elején az elsősorban ifjakat tömörítő Luther Márton Kör. Ez később az országos Evangélikus Keresztény Ifjúsági Egyesülethez (EKIE) csatlakozott. Az 1942. március 15-én tartott hazafias ünnepélyükön Bertalan Kálmán országgyűlési képviselő mondott megnyitót.²¹

A központi elemi iskola dísztermében több országos egyházi egyesület és szövetség rendezett konferenciát, közgyűlést, előadást. Ezek időrendi sorrendben:

A Bethánia-egylet 1923. szeptember 23–24-én szervezett konferenciáján Podmaniczky Pál evangélikus belmissziói lelkész, Nagy István debreceni református lelkész és Pauer Irma misszionáriusnő tartottak előadásokat.²²

A Magyarhoni Ágostai Hitvallású Evangélikus Misszióegyesület 1933. október 7–9-én Nyíregyházán tartotta évi rendes közgyűlését s ezzel kapcsolatosan külmissziói konferenciáját. Az ország minden részéből összesereglettek az egyesület egyházi és világi vezetői. A vendégek között jelen volt Johnson Gisle, norvég missziói lelkész is. Október 7-én a központi elemi iskola dísztermében vallásos estet tartottak.²³

A Keresztény Szövetségek Világuniója abból az alkalomból, hogy Budapesten tartja világkonferenciáját, a készülő eseményhez vetítettképes előadással teremtett kedvet 1934. január 14-én.²⁴

1936. szeptember 13-án a Magyar Vasutas Misszió országos kongresszusát tartotta az evangélikus elemi iskola dísztermében. A résztvevőket dr. Bartók Jenő református lelkész üdvözölte.²⁵

1938. január 17-én Rothstein Ferenc ezredes, az Üdvhadsereg legfőbb intézője tartott előadást.²⁶

Az Országos Luther Szövetség 1940. február 2–4. között evangélikus napokat rendezett Nyíregyházán. Programjaik egyik helyszínéül a díszterem szolgált.²⁷ Ugyanez a Szövetség két évvel később, 1942. május 16-án és 17-én Tessedik Sámuel emlékére rendezett evangélikus napokat, amelynek keretében a férfi konferencia résztvevői a központi elemi iskola dísztermében dr. Zerinváry Szilárd és Kemény Péter budapesti vallásnár előadásait hallgathatták meg.²⁸

²⁰ Új leányegylet alakul az evangélikus hívek között. Nyírvidék, 1917. március 10. 2.

²¹ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1942. március 16. 6.

²² Nyírvidék, 1923. szeptember 23. 5.

²³ Szabolcsi Hírlap, 1933. szeptember 28. 2.

²⁴ Szabolcsi Hírlap, 1934. január 14. 2.

²⁵ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1936. szeptember 11. 3.

²⁶ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1938. január 15. 3.

²⁷ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1940. január 24. 4.

²⁸ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1942. május 9. 3.

A Magyarországi Evangélikus Külmisziói Egyesület itt tartotta évi összejevetelét 1943. május 22-én. Az Egyesület zárt megbeszélését követően a díszteremben vallásos estet rendeztek.²⁹

Az evangélikus egyházközség nyitottságot mutatott más felekezetek, különösen az unitáriusok irányába is. Dr. Csiki Gábor budapesti unitárius misziói lelkész 1932-ben egy alkalommal, Józan Miklós budapesti unitárius püspöki vikárius, felsőházi tag 1933-ban két alkalommal tartott a díszteremben úrvacsoraosztással istentiszteletet.³⁰

A város 1924 szeptemberében ünnepelte az örökvltsági szerződés megkötésének 100. évfordulóját. Ebből az alkalomból nagyszabású mezőgazdasági, ipari és kulturális kiállításokat és vásárt rendeztek. Számíthattak az evangélikus központi elemi iskolára is, amelynek dísztermében a városi történelmi csoport nyert elhelyezést. Nyíregyháza város múltjára vonatkozó emlékeket, bútorokat, zászlókat, festményeket, kéziratok tömegét állították ki a teremben.³¹

A II. világháború végéig tartó időszakból említésre méltóak még a díszteremben tartott színi előadások. Az evangélikus templom felszentelésének 150. évfordulója alkalmából rendezett evangélikus hét nyitónapján, 1936. október 25-én az iskolák növendékei bemutatták az Űzennek az ünnepek című liturgikus ünnepi játékot.³² A már említett Luther Márton Kör tagjai 1941-ben több alkalommal előadták a díszteremben Solymár János lelkész-elnökük *Péter apostol* című négyfelvonásos bibliai színdarabját.³³ 1942. március 31-től egy héten át a nyíregyházi középiskolák evangélikus ifjúsága és a Keresztyén Ifjúsági Egyesület tagjai bemutatták a *Márk passiót*.³⁴ 1943 júniusában a KALOT női szövetségének kezdeményezésére előadásokat szerveztek a városban tartózkodó honvédebesültek szórakoztatására.³⁵

A II. világháború után a dísztermet a népművelés és ismeretterjesztés szolgálatába állították. Ez átalakításokkal is járt: „A közönség egyre nagyobb létszáma miatt 1947 márciusában az egyháztanács a központi iskola dísztermének színpadát a szomszédos tanterembe besüllyesztve átépítette”.³⁶

1948-ban miniszteri államosító bizottság jelent meg az iskolában, hogy döntsön az iskola és tartozékai állami tulajdonba vételéről. Határozatuk szerint „a díszterem, valamint a tanácsterem és az egyházi és gondnoki hivatalt képező négy helyiség továbbra is a nyíregyházi evangélikus egyház tulajdonában marad, azzal a kikötéssel, hogy a dísztermet iskolai használatra (ünnepek stb.) az egyház köteles esetenként átengedni”.³⁷ A vegyes használat természetesen konfliktusokkal járt, ugyanis az államosító hatalom nehezményezte, hogy a téli időszakban a díszteremben istentiszteleteket,

²⁹ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1943. május 18. 3.

³⁰ Szabolcsi Hírlap, 1933. május 7. 5. és Szabolcsi Hírlap, 1933. november 26. 5.

³¹ Színházi Élet, 1924. 37. sz. 72.

³² Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1936. október 25. 3.

³³ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1941. április 10. 3.

³⁴ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1942. március 28. 6.

³⁵ Nyírvidék Szabolcsi Hírlap, 1943. június 9. 3.

³⁶ 100 éves az iskolánk (1892–1992). Szerk. Margócsy József, Alexa László. H. n., é. n. 24.

³⁷ Uo. 30.

imaórákat tartottak. Az épület államosítását követően megmaradt iskolai jellege és története a 4. sz. Általános Iskolaként íródott tovább.

A díszteremből elmaradtak az egyházi, vallási rendezvények, megemlékezések, helyettük az új ideológia szellemében fogant ünnepségeket tartottak, majd hamarosan az éneké lett a főszerep. 1958-ban indították az első zenei tagozatos osztályokat, 1965–66-ben már mind a nyolc évfolyamon volt egy-egy zenei tanulócsoport. Eleinte egy tantermet rendeztek be a hangversenyek színhelyéül, majd a dísztermet alakították át hangversenyteremmé. Innen indult el a világhírnév felé a ma már Kossuth-díjas, Nemzet Művésze Szabó Dénes vezetésével az 1986-tól Cantemus nevet viselő énekkar, és az ugyanebben az évben alakult Pro Musica leánykar.

1996-ban megalakult az Evangélikus Általános Iskola, amely szeptember 1-jén az Evangélikus Nagytemplomban tartotta tanévnyitó ünnepségét. Azonban az iskola tanárai és diákjai ekkor még albrétbe kényszerültek, hiszen a Kodály Zoltán Általános Iskolát csak 2001 nyarán költöztették át a Vay Ádám körüli új épületbe. Ekkor vehették birtokukba a régi épületüket, ahol 2011 óta Túróczy Zoltán nevének égisze alatt folytatják oktató-nevelő munkájukat és használják a dísztermet, amely nemes feladatát most megújulva és megszépülve töltheti be.

A felújított díszterem (Szarka Lajos felvétele)